

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Gfv.I.30.278/2025/4.

A tanács tagjai: Dr. Cseh Attila a tanács elnöke
Dr. Magosi Szilvia előadó bíró
Dr. Mocsár Attila Zsolt bíró
Nyíróné dr. Kiss Ildikó bíró
Dr. Parlagi Mátyás bíró

A felperesek: felperes1 I. rendű
(cím1)
felperes2 II. rendű
(cím2)

A felperesek képviselői: Munz és Társai Ügyvédi Iroda I. rendűért
ügyintéző: dr. Budai Zoltán István ügyvéd
(cím3)
Dr. Simon Sándor ügyvéd II. rendűért
(cím4)

Az alperes: alperes1
(cím5)

Az alperes képviselője: Debreczi és Reiser Ügyvédi Iroda
ügyintéző: dr. Debreczi Géza ügyvéd
(cím6)

A per tárgya: Vállalkozói díj megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:
Alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Tatabányai Törvényszék 2.Gf.40.013/2024/38. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
Esztergomi Járásbíróság 5.G.40.006/2024/7. számú ítélet

Rendelkező rész
A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű felperesnek 260.000 (kétszázhatvanezer) forint felülvizsgálati perköltséget.

A le nem rótt 3.024.261. (hárommillió-huszonnégyezer-kétszázhatvanegy) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperes 2015. június 24-én pályázati felhívást tett közzé önkormányzati fenntartású óvodák épületeinek közbeszerzési eljárás keretében történő felújítására. Az I. rendű felperes jogelődje (cég1) ajánlattevőként a óvoda tekintetében 55.634.516 forint nettó árat, 0,1% késedelmi kamatot és 59 nap teljesítési határidőt, a óvoda1 esetében 32.513.065 forint nettó árat, 0,1% késedelmi kamatot és 59 nap teljesítési határidőt tartalmazó pályázati anyagot nyújtott be. Az ajánlat benyújtását követően 2015. augusztus 14-én az alperes mint megrendelő és az I. rendű felperes jogelődje mint vállalkozó között a felek jogait és kötelezettségeit tekintve azonos tartalmú vállalkozási szerződések (a továbbiakban. szerződések) jöttek létre.

[2] A szerződések 7. pontja szerint a vállalkozó tudomásul vette, hogy a pótmunka elvégzésére kizárólag a megrendelő műszaki ellenőre, illetve a megrendelő jóváhagyása esetén, a közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvény (Kbt.) rendelkezéseinek megfelelően, a hatályos jogszabályi rendelkezések figyelembevételével jogosult.

[3] A 30. pont tartalmazta, hogy a vállalkozó a munkát végátadás előtt nyolc nappal köteles írásban készre jelenteni, amely alapján a megrendelő öt napon belül kitűzi a műszaki átadás-átvétel időpontját. A megrendelő a szerződés teljesítésének elismeréséről (teljesítésigazolás) vagy az elismerés megtagadásáról legkésőbb a vállalkozó teljesítésétől vagy az erről szóló írásbeli értesítés kézhezvételétől számított tizenöt napon belül írásban köteles nyilatkozni.

[4] Az 50. pont szerint a vállalkozó határidőben teljesít, ha az átadás-átvétel a szerződésben előírt határidőn belül, illetőleg határnapon megkezdődött, kivéve, ha a megrendelő a szolgáltatást nem vette át. Nem tagadható meg az átvétel a szolgáltatás olyan jelentéktelen hibái, hiányai miatt, amelyek más hibákkal, hiányokkal összefüggésben, illetve kijavításukkal, pótlásukkal járó munkák folytán sem akadályozzák a rendeltetésszerű használatot, következésképpen a létesítmény használatbavételi engedélye kiadásának valamennyi feltétele fennáll.

[5] A felek a szerződések 56. pontjában rögzítették, hogy a vállalkozó a kivitelezői ütemtervnek megfelelően 50%-os készültségi fokot elérve egy db részszámla, illetőleg a teljes beruházás 100%-os készültségi fokát elérve vég számla benyújtására jogosult. A számla benyújtásának feltétele minden esetben a szerződés szerint kiadott „Teljesítési igazolás”. A sikeres műszaki átadás-átvételi eljárás befejezését követően a megrendelő a szerződést akkor tekinti maradéktalanul teljesítettnek, ha a vállalkozó átadja részére az előírt dokumentumokat, pozitív tartalommal.

[6] Az 59. pont szerint: „A vég számla befogadásához az eredményesen elvégzett átadás-átvételi eljárásról szóló jegyzőkönyv, melyek hiánya mentesíti Megrendelőt a pénzügyi rendezés kötelezettsége, illetve az esetleges késedelmi kamatfizetési kötelezettség alól:

a. Eredeti Műszaki Átadás-átvételi jegyzőkönyv;

b. Vállalkozó nyilatkozata arról, hogy a végszámla a Vállalkozó valamennyi követelését tartalmazza a Megrendelővel szemben;

c. Vállalkozó nyilatkozatát, hogy a munka, szerződés szerint készült el, és minden anyagot, szerkezetet, berendezést, felszerelést a gyártó utasításának megfelelően használt fel, épített be, stb.. Azzal, hogy Vállalkozó nyilatkozik arról is, hogy az általa teljesített és átadott munka tekintetében – értve ezalatt, valamennyi beépített, felhasznált, anyagot, berendezést, felszerelést, stb. – harmadik személynek olyan joga, mely az átadás-átvételt, vagy végső soron a Megrendelő per, teher- és igénymentes megszerzését a szerződés tárgya a felet akadályozná, korlátozná nem áll fenn.”.

[7] A szerződések 64. pontja szerint „A munkálatok befejezésének véghatárideje a munkaterület átadásától számított 60 nap, amely időpontig a műszaki átadás-átvételt hiba és hiánymentes állapotban le kell zárni.”.

[8] A 68. pontban kikötötték, hogy a felek mentesülnek a nem szerződésszerű magatartás negatív következményei alól, ha bizonyítják, hogy a késedelem a másik fél nem szerződésszerű teljesítésére vezethető vissza, vagy pedig bizonyítják, hogy a kötelezettség teljesítését vis maior körülmény akadályozta. Az ilyen körülmény felmerülésekor a körülményre hivatkozni kívánó fél a másik felet haladéktalanul értesíteni köteles. A vis maior körülményt az arra hivatkozó fél az illetékes ipari és kereskedelmi kamarával igazoltatni köteles.

[9] A 72. pontban a szerződő felek megállapodtak abban, hogy „[h]a a Vállalkozó nem szerződésszerűen (hibásan vagy késedelmesen) teljesít, illetőleg a szerződésben rögzített teljesítési véghatáridőre vonatkozóan késedelmesen vagy hibásan teljesít, a késedelem vagy a hibás teljesítés kijavításának időtartamára napi (naptári nap) után a szerződéses vállalkozói díj ÁFA nélkül számított ellenértékének 0,5%-át köteles megfizetni a Megrendelőnek. A kötbér összegét a Megrendelő a kifizetésre kerülő számlaösszegbe közvetlenül beszámítja, levonja. A kötbér értéke legfeljebb a napi kötbér összegének húszszorososa lehet. Ha a késedelem időtartama meghaladja a húsz naptári napot, a Megrendelő a szerződést meghiúsultnak tekintheti. A meghiúsulási kötbér a Vállalkozási díj 20%-a, amelyet a Vállalkozó a Megrendelő kötbérszámlájának kézhezvételét követő 30 napon belül köteles az ajánlatkérő számlájára átutalni.”.

[10] A óvoda vállalkozási szerződése 2015. október 12-i módosítása (1. számú módosítás) értelmében az alapszerződés 64. pontja helyébe az a szövegrész lépett, amely szerint „A munkálatok befejezésének véghatárideje 2015. december 17., mely időpontig a műszaki átadás-átvételt hiba- és hiánymentes állapotban le kell zárni.”. Az alapszerződés 72. pontja helyébe lépett szövegrész szerint: „A szerződő felek megállapodnak abban, hogy ha a vállalkozó nem szerződésszerűen (hibásan vagy késedelmesen) teljesít, illetve a szerződésben rögzített teljesítési véghatáridőre vonatkozóan késedelmesen vagy hibásan teljesít, a késedelem vagy a hibás teljesítés kijavításának időtartamára napi (naptári nap) után a szerződés vállalkozási díj ÁFA nélkül számított ellenértékének 1%-át köteles megfizetni a megrendelőnek.”.

[11] A felek a óvoda vállalkozási szerződését 2016. február 29-én ismételten módosították (2. számú módosítás). A módosítás 1. pontjában megállapították, hogy a vállalkozási szerződés 1. számú módosításának azon pontja, amely a késedelmi kötbér módosítására vonatkozott, nem lépett hatályba, ugyanakkor a módosított véghatáridő eredménytelenül telt el. A vállalkozó a munkaterület átadását követően és 2015. december 17-ét követően is folyamatos munkavégzést folytatott. A módosítás 2. pontja szerint a megrendelő az alapszerződésben kikötött mértékű kötbérigényéről a módosított határidő eredménytelen elmúlása, a késedelmes teljesítés miatt nem mond le. A megrendelő az alapszerződés eredeti határidejének a vállalkozó részéről történő be nem tartása miatti

későbbi kártérítési igényéről sem mond le. A módosítás 4. pontjában a felek az alapszerződés 64. pontjában meghatározott határidőt a pótmunkák elvégzéséhez szükséges és műszakilag indokolt időtartamra tekintettel akként módosították, hogy „A beruházási munkálatok befejezésének véghatárideje 2016. március 31., mely időpontig a műszaki átadás-átvételi eljárást hiba- és hiánymentesen le kell zárni, és amely határidő az alapszerződés 72. pontja szerint kötbérterhes. A vállalkozó a Ptk. 6:247. § (2) bekezdése szerint határidőben teljesít, ha az átadás-átvétel a szerződésbe előírt teljesítési határidőn belül, azaz legkésőbb 2016. március 1-ig megkezdődik.”.

[12] Az I. rendű felperes mindkét óvoda tekintetében 2016. április 15-i dátummal „Végteljesítés igazolása” elnevezésű okiratot állított ki, amit az alperes képviselője is aláírt. Az okiratokban rögzítettek szerint a felek megállapították, hogy a vállalkozó a vállalkozási szerződésben vállalt kötelezettségeit maradéktalanul teljesítette, a pótmunkák értékét is figyelembe véve a óvoda tekintetében 28.229.379 forint + FAD értékű, a óvoda1 tekintetében 16.228.785 forint + FAD értékű végszámla benyújtására jogosult. A megrendelő azt a nyilatkozatot tette, miszerint a vállalkozó a szerződés 56., 59. pontja szerint minden kötelezettségének eleget tett. A óvoda esetében a vállalkozó teljesítése a vállalkozási szerződés 2. számú módosítása 4. pontja alapján határidőben történt. Az okiratokban a vállalkozó akként nyilatkozott, hogy a végszámla valamennyi követelését tartalmazta, a munka szerződés szerint készült el, és minden anyagot, szerkezetet, berendezést, felszerelést a gyártók utasításának megfelelően használt fel, épített be, stb.. Nyilatkozott arról is, hogy az általa teljesített és átadott munka tekintetében – értve ezalatt valamennyi beépített, felhasznált anyagot, berendezést, felszerelést, stb. – harmadik személynek nem áll fenn olyan joga, amely az átadás-átvételt vagy végső soron a megrendelő per-, teher- és igénymentes jogszerzését a szerződés tárgya felett akadályozná, korlátozná. A felek kijelentették, hogy egymás felé elszámoltak, és egymás felé további követelésük nincs.

[13] A felek elszámolási kérdések kapcsán történt egyeztetéseit követően 2016. június 13-án az alperes befogadta a óvoda felújítási munkálataira vonatkozó 28.229.397 forint, valamint a óvoda1 felújítási munkálataira vonatkozó 16.228.785 forint összegű végszámlákat.

[14] Az alperes a pénzügyi teljesítést a óvoda tekintetében 4.620.758 forint, a óvoda1 kapcsán 3.573.662 forint kötbér összegével csökkentette. A óvoda1 esetében a teljesítési igazoláson leigazolt pótmunka jogcímén megjelölt 3.223.558 forint kifizetését dokumentáltság hiánya miatt visszatartotta.

[15] A óvoda és a óvoda1 épületei felújításának elszámolása tárgyában az I. rendű felperes az ÉMI Építésügyi Minőségellenőrző és Innovációs Nonprofit Kft.-nek (a továbbiakban: ÉMI) a közjegyző 11035/Ü/353/2017/3. számú kirendelése útján szakértői véleményt szerzett be.

[16] Az I. rendű felperes a követelését annak járulékaival együtt 2022. január 31-én a felperes2-re engedményezte. Az engedményes II. rendű felperesként perbelépett, az I. rendű felperes perből való elbocsátásához az alperes nem járult hozzá.

A kereseti kérelem, az alperes védekezése és viszontkeresete

[17] A II. rendű felperes a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése folytán megismételt elsőfokú eljárásban előterjesztett keresetében 11.417.978 forint vállalkozói díj, valamint ezen összeg 2016. május 16-tól a kifizetésig járó törvényes késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

[18] Előadta: az alperes a vállalkozói díjból jogtalanul vont le a óvoda tekintetében 4.620.758 forint kötbért, a óvoda1 tekintetében 3.223.558 forint pótmunka ellenértéket, valamint 3.573.662 forint kötbért. A óvoda felújítása a módosított határidőre elkészült. A óvoda1 felújítását számos körülmény késleltette, így az igazoltan vis maior eseménynek

tekintendő súlyos esőzések is. Az alperes a kivitelezés során szóbeli utasítások alapján pótmunkákat rendelt meg.

[19] Az I. rendű felperes elállt a keresetétől.

[20] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

[21] Módosított viszontkeresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze a II. rendű felperest 11.417.978 forint, ebből 6.502.613 forint után 2016. január 7-től, 4.915.365 forint után 2016. április 21-től a kifizetésig járó törvényes késedelmi kamat megfizetésére. Kérte továbbá az I. rendű felperes kötelezését 7.406.656 forint és ezen összeg után 2016. április 21-től a kifizetésig járó törvényes késedelmi kamat megfizetésére.

[22] Az alperes előadta, hogy a óvoda vonatkozásában 12.322.021 forint, a óvoda1 vonatkozásában 6.502.613 forint meghiúsulási kötbér illeti meg. A óvoda felújítási munkáinak véghatáridejét a szerződő felek kétszer módosították, legutoljára abban állapodtak meg, hogy a műszaki átvételi eljárást 2016. március 31-ig hiba- és hiánymentesen le kell zárni, a véghatáridő az alapszerződés 72. pontja szerint kötbérterhes. A felek azt is meghatározták, hogy a vállalkozó határidőben teljesít, ha az átadás-átvétel a szerződésben előírt teljesítési határidőn belül, azaz 2016. március 31-ig megkezdődik. 2016. március 7-én átadás-átvételi jegyzőkönyv készült, amelyben rögzítették azokat a hibákat, amelyek lehetetlenné tették a rendeltetésszerű használatot. Rögzítették továbbá, hogy az építető nem fogadja el a teljesítést, igényt tart a hibák kijavítására, a vállalkozó a javítást követően adja vissza a munkaterületet. Ezek után az átadás-átvételi eljárás megszakadt, mert a vállalkozó nem tudta nyújtani az átadási dokumentációt. Az óvoda a hibák más vállalkozóval történt kijavíttatása után 2016. május 11-én költözött vissza az épületbe. A óvoda1 tekintetében a vállalkozó hatvan napos kivitelezési határidőt vállalt. Az építményt az átadás-átvételi jegyzőkönyvben rögzítettek szerint hibalistával vették át tőle, azzal, hogy a hibák javítására igényt tartanak. A felek akként állapodtak meg a vállalkozási szerződésben, hogy ha a késedelem időtartama meghaladja a húsz naptári napot, a megrendelő meghiúsultnak tekintheti a szerződést, a meghiúsulási kötbér a vállalkozási díj 20%-a.

[23] Szerinte a óvoda szerződésszerű átadás-átvétele nem történt meg, a óvoda1 tekintetében pedig a késedelem időtartama meghaladta a húsz naptári napot, ezért meghiúsulási kötbért követelhet. A pótmunka ellenértékének megfizetésére nem köteles, mert nem történt sem írásbeli megrendelés, sem kötelezettségvállalás.

[24] Az I. rendű és a II. rendű felperes viszontkereseti ellenkérelmében a viszontkereset elutasítását kérte. Álláspontjuk szerint a vállalkozó nem esett késedelembe. Rámutattak: az alperes 2016. április 15-én hiánymentesen, mindenben teljesítettként ismerte el a vállalkozó munkáját, kiadta az erről szóló igazolást és befogadta a vállalkozói díjszámlát. Az alperes elmulasztotta a kivitelezői akadályközlésre vonatkozóan szükséges intézkedéseket, nyilatkozatokat, ezáltal szerződésszegést követett el.

Az első- és másodfokú ítélet

[25] Az elsőfokú bíróság ítéletével az I. rendű felperes keresetét elutasította. Kötelezte az alperest, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül fizessen meg a II. rendű felperesnek a óvoda tekintetében 4.620.758 forint kötbér címén visszatartott összeget, a óvoda1 tekintetében 3.573.662 forint kötbér címén visszatartott összeget, valamint 3.223.558 forint pótmunka ellenértékeként ki nem fizetett összeget, továbbá ezen összegek után 2016. május 16. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatot, továbbá 60.000 forint közjegyzői díjat, 541.000 forint közjegyzői eljárásban felmerült szakértői díjat, 685.000 forint eljárási illetéket, 220.000 forint peres eljárásban felmerült szakértői díjat, 762.000 forint ügyvédi munkadíjat mint perköltséget. Az alperes viszontkeresetét elutasította. Megállapította, hogy az alperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt 1.129.476

forint eljárási illeték és 250.000 forint fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad. Megállapította továbbá, hogy a felperesek jogi képviselőjének a másodfokú eljárásban felmerült 522.901 forint perköltségét a felperesek egyetemlegesen maguk viselik, az alperesi jogi képviselő másodfokú eljárásban felmerült ugyanilyen összegű perköltségét az alperes maga viseli, valamint azt is, hogy az alperes a perrel kapcsolatban felmerült költségeit maga viseli.

[26] Az elsőfokú bíróság indokolása szerint a végszámla összegéből bármely részösszeg visszatartása, az ott meghatározott teljes összeg pénzügyi teljesítésének megtagadása teljes mértékben ellentétes a „Végteljesítés igazolása” elnevezésű okiratban foglalt nyilatkozattal. A megrendelő e nyilatkozatában elismerte, hogy a teljesítés szerződésszerű volt. Ha a szerződés teljesítésével a megrendelő szerint a vállalkozó teljesítette a szerződésben foglalt jogait és kötelezettségeit, a késedelem és a szerződésszegés egyidejűleg nem állhat fenn.

[27] Rámutatott: a óvoda tekintetében az ÉMI szakvélemény megállapította (12. oldal), hogy a kötbér felszámítása akkor jogos, ha a megrendelő önmaga is megtett mindent, hogy a kivitelezési munka határidőre megvalósulhasson. Ilyen tevékenység a megrendelő, illetve képviselője részéről nem volt dokumentálható. A perben kirendelt Nemzeti Szakértői és Kutató Központ Miskolci Intézet (a továbbiakban: NSZKK) szakértői véleménye szerint a kivitelező a szerződésszerű időpontokban a bejelentést és a befejezést bejegyezte, azonban erre vonatkozóan a beruházó nem rögzített sem negatív, sem pozitív álláspontot (15. oldal). A szabályos teljesítéshez szükséges a kivitelezői, a felelős műszaki vezetői és a műszaki ellenőri nyilatkozat. Erre utaló adat azonban nincs. Tekintettel arra, hogy a műszaki ellenőr a naplóban bejegyzéseket nem rögzített, valószínűsíthető, hogy a létesítmény a szerződésben meghatározott határidőre teljesült.

[28] A óvodal-val kapcsolatban az elsőfokú bíróság értékelte, hogy az NSZKK az ÉMI szakértői véleményével nem értett egyet, álláspontja szerint a kivitelező a határidő tekintetében nem szerződésszerűen teljesített, ténylegesen késedelembe esett. A szakértő hangsúlyozta, hogy az építési folyamat dokumentálása oly mértékben hiányos, hogy nem készíthető olyan számítás, amely alapján a felek tevékenységéből, vagy annak hiányából eredő késedelmességi hatás külön-külön meghatározható lenne. A szakértő szerint ez a hatás fele-fele arányban oszlik meg a felek között, és a napló szerint arra lehet következtetni, hogy egyik felet sem foglalkoztatta ez a probléma. Ez a magatartás pedig az elsőfokú bíróság megítélése szerint a vállalkozási szerződés 68. pontjába is ütközik, a felek mentesülnek a nem szerződésszerű magatartás negatív következményei alól, ha bizonyítják, hogy a késedelem a másik fél nem szerződésszerű teljesítésére vezethető vissza, vagy pedig bizonyítják, hogy a kötelezettség teljesítését vis maior körülmény akadályozta.

[29] Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy az alperes a meghiúsulási kötbérre a peres eljárásban hivatkozott, korábban a késedelem miatt nem teljesítette az I. rendű felperesi jogelőd végszámláit. A „Végteljesítés igazolása” elnevezésű okiratban pedig 2016. április 15-én a megrendelő elismerte, hogy a vállalkozó a szerződéssel kapcsolatos kötelezettségeit maradéktalanul teljesítette. Az ilyen tartalmú megrendelői állásfoglalás utóbb nemcsak a késedelem után érvényesítendő kötbér, hanem a meghiúsulási kötbér érvényesítését is mindkét oldal vonatkozásában kizárja. A megrendelő a vállalkozó késedelmére tekintettel a kötbérigénye mellett nem hivatkozhat egyúttal meghiúsulási kötbérre is, mert az ugyanazon jogsértés többszörös szankcionálását jelentené.

[30] Az elsőfokú bíróság utalt a szakértők véleményére, azon belül is az NSZKK szakvéleményére, amely szerint a óvoda esetében nem volt olyan hiba, amely a rendeltetésszerű használatot akadályozhatta volna.

[31] A pótmunkaigény vonatkozásában előterjesztett keresettel kapcsolatban az elsőfokú bíróság azt emelte ki, hogy „mindkét szakvélemény megalapozottnak találta a pótmunka

(többletmunka) kivitelező általi teljesítését”. Az ÉMI szakvéleményében megállapította, hogy a műszaki ellenőr egyetlen alkalommal sem rendelt el pótmunkát, de egyetlen alkalommal sem tiltotta meg olyan munka végzését, amely nem szerepelt a szerződéses elemek között. A szakértői vélemény szerint a pótmunka értékének meghatározása nem szükséges, mert azt a megrendelő képviselője elismerte a teljesítésigazolási jegyzőkönyv és az elszámoló tábla aláírásával. Az NSZKK szakvéleménye szerint a tetőszerkezettel kapcsolatos munkálatok mint kötelező, de az előzetes tervben elő nem írt tartalom nem pótló, hanem rejtett műszaki problémák megoldására irányuló többletmunkák. Az ÉMI szerint az elmaradó és a pótmunka különbözete 3.223.558 forint. Az NSZKK szerint a nettó elszámolható többletmunka 3.714.244 forint. Az elsőfokú bíróság összevetette a két szakvéleményben foglalt elszámolható „pót (többlet) munka” összegét, és megállapította, hogy mindkét szakértő szerint van még elszámolható munkára való követelés a felperesi oldalon. Az alperest a kereseti kérelemben foglaltaknak megfelelő összeg megfizetésére kötelezte.

[32] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletében a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, a rendelkező részéből mellőzte az I. rendű felperes keresetét elutasító rendelkezést, egyebekben az ítéletet helybenhagyta. Megállapította, hogy a 2.419.409 forint fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a II. rendű felperesnek 276.820 forint ügyvédi munkadíjat. Egyebekben akként rendelkezett, hogy a felek egyéb költségeiket maguk kötelesek viselni.

[33] Indokolása szerint az elsőfokú bíróság a szükséges mértékű bizonyítási eljárást lefolytatta, a tényállást helyesen (kis részben hiányosan) állapította meg, a levont jogi következtetései megalapozottak voltak.

[34] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az alperes által kiállított teljesítésigazolásokat kellett alapul venni, mivel az alperesnek nem sikerült azokkal szemben a perben eredményesen bizonyítania. Megalapozottan hivatkozott az elsőfokú bíróság arra, hogy a „Végteljesítés igazolása” okiratokat 2016. április 15-én állították ki, és azok azt tartalmazzák, hogy a megrendelő kijelentette, a vállalkozó a szerződés 56. és 59. pontja értelmében minden kötelezettségének eleget tett, illetve teljesítése a óvoda esetében a vállalkozási szerződés 2. számú módosítása 4. pontja alapján határidőre történt. A vállalkozási szerződések 56. pontja alapján a megrendelő elfogadta, hogy a felperes végszámla kiállítására jogosult, nem támasztott kifogást a teljesítésigazolás kiállításával kapcsolatban, illetve elismerte, hogy az előírt dokumentumokat pozitív tartalommal átvette a vállalkozótól. A vállalkozási szerződések 59. pontja szerint a megrendelő elismerte, hogy a végszámla befogadásához szükséges szerződéses rendelkezések teljesültek. A megrendelőnek a vállalkozási szerződések 56. és 59. pontjára vonatkozó elismerése a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint is azt jelentette, hogy a vállalkozó részéről a végszámla kiállításának nem volt akadálya és a megrendelő részéről nincs akadálya a teljesítésigazolás kiállításának. A felek az okiratokban azt is kijelentették, hogy egymással elszámoltak és egymás felé további követelésük nincs. Az elsőfokú bíróság a teljesítésigazolások vizsgálata kapcsán helytállóan hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:8. § (1) és (3) bekezdésére. Egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal az álláspontjával is, hogy ha még fennálltak 2015. április 15-én a óvoda tekintetében a hibák és hiányosságok, a megrendelő dönthetett volna úgy, hogy nem írja alá a „Végteljesítés igazolását”-t.

[35] A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság a óvoda tekintetében ugyancsak helytállóan vonta le azt a következtetést, hogy ha a megrendelőnek a teljesítéssel kapcsolatban az átadás-átvételi eljárás lefolytatását követően a csatolt hibalistára figyelemmel

bármilyen kifogása állt volna fenn, nem ismerte volna el a vállalkozó szerződéses kötelezettségeinek maradéktalan teljesítését. Továbbá nem ismerte volna el, hogy a felek elszámoltak egymással, további követelésük nincs. A nyilatkozat értelmezése alapján a „Végteljesítés igazolása” kiállításakor a vállalkozónak szerződésszegése, késedelme nem áll fenn, amely megalapozhatná a kötbérfizetési kötelezettségét.

[36] A másodfokú bíróság ezért osztotta az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját is, hogy a végszámlák összegéből bármely részösszeg visszatartása, a teljes összeg pénzügyi teljesítésének megtagadása teljes mértékben ellentétes a „Végteljesítés igazolása” elnevezésű okiratban foglalt nyilatkozattal. Egyidejűleg ugyanis nem állhat fenn az, hogy a megrendelő szerint a vállalkozó a szerződésben foglalt kötelezettségeit teljesítette, ugyanakkor késedelembe esett. Ha pedig a vállalkozónak nem áll fenn késedelme, akkor kötbérfizetési kötelezettsége sincs. Amennyiben szerződésszerűen teljesített, akkor pedig a meghíúsulási kötbér fizetési kötelezettség sem terheli.

[37] Megjegyezte, hogy az alperesnek az adósságrendezési eljárásban benyújtott 2016. június 27-i levelében tett nyilatkozata egyértelmű abban a vonatkozásban, hogy a „Végteljesítés igazolása” dokumentumok az arra jogosult által kerültek kiállításra, illetve a korábban visszaküldött végszámlák (amelyeknek a számát is megjelölte) befogadásra kerültek.

[38] A másodfokú bíróság az alperes fellebbezési eljárásban benyújtott kérelmére a régi Pp. 181. § (1) bekezdésében foglaltak teljesülésének vizsgálata körében szükségesnek tartotta az NSZKK és az ÉMI megkeresését arra vonatkozóan, hogy mely – a felek által hivatkozott és csatolt – iratokat látták, illetve vették alapul szakvéleményük elkészítéséhez. Ezt megelőzően ugyanis a másodfokú bíróság felhívta a feleket, hogy nyújtsák be a peres iratokhoz a vállalkozási szerződések elsőfokú eljárásban általuk hivatkozott 3. számú mellékletét képező kivitelezési ütemtervet, továbbá az árazott tételes költségvetés 27-111-ig terjedő oldalait, és a vállalkozási szerződés alapját képező tervdokumentációt. A II. rendű felperes a felhívásban foglaltaknak részben papír alapon, részben adathordozón történő benyújtás útján tett eleget. Az általa csatolt iratok azonban nem tartalmazták az ütemtervet. A másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság nem sértette meg a régi Pp. 181. §-ában foglaltakat, mert a felek által hivatkozott összes iratot – az ütemterv kivételével – vizsgálták a szakértők, az ütemtervet azonban egyik fél sem bocsátotta a bíróság, illetve a szakértők rendelkezésére, és a másodfokú eljárásban történt felhívás ellenére sem csatolta a peres iratokhoz. Rámutatott, hogy az ütemterv hiányában is aggálytalannak tekinthető mindkét szakvélemény azon része, amely a pótmunkák és a meghíúsulási kötbér követelés megalapozottságának eldöntéséhez szükséges megállapításokat tartalmazza.

[39] Helytállónak ítélte az elsőfokú bíróságnak azt a következtetését is, hogy a teljesítésigazolásokkal szemben az alperes ellenbizonyítása nem vezetett eredményre. Kiemelte: az alperes a teljesítésigazolásokban elismerte a felperes pótmunka elszámolása iránti igényét, annak összegét a felek meghatározták. Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság arra, hogy az ÉMI és az NSZKK szakvéleményéből is megállapítható a pótmunkák szükségessége, illetve azok összszerszerűsége. Ezen túlmenően az elsőfokú eljárásban név tanú a 64. sorszámú jegyzőkönyvben úgy nyilatkozott, hogy a pótmunkák szükségesek voltak, és a két óvoda rendeltetésszerű használatra alkalmas volt a munkálatok után. Továbbá az adósságrendezési eljárásban az önkormányzattól származó levél második oldala tartalmazza: a 2016. június 13-i személyes egyeztetés következtében létrejött „Végteljesítés igazolása” dokumentumok mindkét óvoda teljesítésére vonatkozóan az arra jogosult által aláírásra kerültek és a végszámlát befogadták.

[40] Az alperesnek azzal a fellebbezési hivatkozással kapcsolatban, miszerint az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte a vállalkozási szerződések teljesítésre vonatkozó

rendelkezéseit és figyelmen kívül hagyta, hogy a szerződések két határidőt tartalmaztak (a műszaki átadás-átvételi eljárás megkezdésének időpontját, illetve a teljesítés véghatáridejét), a másodfokú bíróság az NSZKK szakértői véleményében foglaltakat tekintette irányadónak. Annak alapján abból indult ki, hogy a megrendelés és a kivitelezés hiányos dokumentáción alapult, ennek következtében nem lehetett megállapítani, hogy volt-e olyan hiba bármelyik időpontban, amely alkalmatlanná tette a kivitelezést a rendeltetésszerű használatra. Az alapszakvélemény 8. oldalán rögzítettek szerint a felek nem tartották be a rájuk háruló építési, támogatási kötelezettséget, az építési naplót csekély érdemi tartalmú közlésre használták. Az egymás felé irányuló közléseik tartalmi hiányosságaik miatt nem voltak alkalmasak a feladat megoldására. A szakértő azt is hangsúlyozta, hogy nem volt ismert az ütemterv, amely alapján akár a kivitelező, akár a megrendelő döntési helyzetbe tudott volna kerülni a munkafolyamatok teljesíthetősége, készültsége tekintetében. A szakértő megállapítása szerint egyik felet sem érdekelt, hogy a szerződés szerinti hatvan nap eltelt. Az ÉMI ugyan úgy nyilatkozott, hogy az ütemtervet is látta a szakvélemény elkészítése előtt, azonban arra vonatkozóan a szakvélemény semmilyen következtetés levonását nem tartalmazta. Az NSZKK szakértői véleményében megfogalmazta, hogy a perbeli kivitelezéskor megfelelő szervezési és ütemterv hiányában sem a kivitelező, sem az építető nem volt abban a helyzetben, hogy a változások hatását időben értékelni tudja, nem volt olyan folyamatos beruházói irányítás, projektmenedzselés, amely a határidős teljesítést lehetővé tette volna. A kivitelezés döntő „tartalma” (helyesen: tartama) alatt nem állt rendelkezésre sem felelős műszaki vezető, sem olyan ütemterv, amely alapján a folyamat időkeretei tudatosan korrigálhatók lettek volna. Az építési napló vezetése olyan hiányosságokat mutat mindkét fél részéről, hogy abból az a következtetés vonható le, miszerint a felek folyamatosan elbeszéltek egymás mellett. Mindebből a szakértő szerint a felek kölcsönös felelőssége állapítható meg. Az NSZKK a kiegészítő szakértői véleményben rámutatott: egyik óvoda esetében sem vált ismertté, mely tevékenységeket végezte az építető a kivitelező helyett, illetve nem vált ismertté, hogy az iratanyagban feltüntetett hibák, hiányosságok közül melyiket és milyen határnappal teljesítette a kivitelező, már amennyiben történt ilyen. Illetőleg, ha volt az építető által készített hibalista, a hibák közül melyek voltak azok, amelyek akadályozták a használatbavételt, és melyek voltak a garanciális időszakba sorolható hibák. Az iratokból mindezeket nem lehetett megállapítani, „holott a határt (a rendeltetésszerű használatra vonatkozó átadásra alkalmatlanság megállapításához) az akadályozó hibák feltárása jelentené, azonban a felek ezzel a kritériummal nem foglalkoztak.”. Nem volt megállapítható, hogy volt-e olyan hiba, amely alkalmatlanná tette a rendeltetésszerű használatra a kivitelezett munkát.

[41] A másodfokú bíróság mindezekre tekintettel egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a felperes kereseti követelése a pótmunkák elszámolására jogalapjában és összegszerűségében is megalapozott volt.

[42] A másodfokú bíróság a viszontkereset vonatkozásában is az elsőfokú ítélet helyes indokaira utalt, melyek szerint nem vezetett eredményre az alperes ellenbizonyítása a teljesítésigazolásokkal kapcsolatban. Az alperes ebből következően nem tarthat igényt megghiúsulási kötbérre. Rámutatott tovább, hogy a szakvélemények alapján – a fenti levezetés szerint – az állapítható meg, hogy egyik óvodához kapcsolódó teljesítés sem tekinthető megghiúsultnak.

[43] A másodfokú bíróság jogerős ítéletének [61] bekezdésében a megghiúsulási kötbérrel kapcsolatban utalt a Ptk. 6:186. § - 187. § rendelkezéseire. Kifejtette, hogy a jogszabály a teljesítés elmaradásához köti a kötbér azon fajtáját, amelyet nem a késedelmes teljesítéshez köt. A perbeli szerződések 72. pontjában a felek abban állapodtak meg, hogy ha a késedelem időtartama meghaladja a húsz naptári napot, a megrendelő megghiúsultnak tekintheti a

szerződést; a meghiúsulási kötbér a vállalkozási díj 20 %-a. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felek a 72. pontban valójában nem meghiúsulási kötbért kötöttek ki, hanem arra vonatkozóan állapodtak meg, hogy milyen összegű kötbért köteles fizetni a vállalkozó, ha a késedelve meghaladja a húsz naptári napot. Meghiúsulási kötbér akkor érvényesíthető, ha a teljesítésre kötelezett fél saját felróható magatartása miatt a teljesítést meg sem kezdi, vagy csekély mértékben teljesít, illetőleg akkor, ha a teljesítést félbehagyja, illetve a nyújtott szolgáltatás még rendeltetésszerű használatra nem alkalmas. Amikor a teljesítés megtörtént és a nyújtott szolgáltatásnak nincs olyan hibája, amely akadályozná a rendeltetésszerű használatot, a meghiúsulási kötbér iránti igény megalapozatlan. A szakvélemények e körben egyértelműen rögzítik (NSZKK szakvélemény 209. sorszámú irat 10. oldal, 221. sorszámú kiegészítő szakvélemény utolsó oldal), hogy az óvodák alkalmasak voltak a rendeltetésszerű használatra, illetve a rendeltetésszerű használatra alkalmatlanság az építkezés hiányos dokumentáltsága miatt nem állapítható meg, azaz a meghiúsulási kötbér iránti igény feltétele nem teljesült. A teljesítés és annak meghiúsulása egyébként is fogalmilag kizárja egymást.

[44] A másodfokú bíróság kiemelte, hogy az alperes előadása szerint 2016. március 31-ig kellett befejezni az építkezést a óvoda-ban, a teljesítésigazolást pedig 2016. április 15-én állította ki, következésképpen a szerződésben foglalt húsz nap sem telt el a két időpont között, amely a szerződésben meghatározott feltétele a „meghiúsulási” kötbérigény érvényesítésének. A óvoda1 átadás-átvétele pedig a felek által dokumentáltan megtörtént.

[45] Összefoglalóan rögzítette: az alperes ellenbizonyítással élhetett a perben a „Végteljesítés igazolásá”-val kapcsolatban, és ellenbizonyítása sikeressége esetén kerülhetett volna sor a pótmunkák vonatkozásában a kereset elutasítására, illetve a meghiúsulási kötbérkövetelés megalapozottsága okán a viszontkereset teljesítésére. A lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként azonban nem volt levonható olyan következtetés, hogy a teljesítésigazolásokban foglaltakkal ellentétben alaptalan a felperes pótmunkaigénye, illetve megalapozott az alperes meghiúsulási kötbérkövetelése. Miként azt az elsőfokú bíróság is levezette a szakértői bizonyításból: éppen az alperes érvelésével ellentétes következtetések vonhatók le.

[46] A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletből azért mellőzte az I. rendű felperes keresetét elutasító rendelkezését, mert az I. rendű felperes a perben elállt a keresetétől, csupán a perbeli pozícióját tartotta meg, ugyanis vele szemben is viszontkeresettel élt az alperes. Az engedményezés folytán az I. rendű felperesnek már nem volt fenntartott keresete, ezért annak elutasításáról érdemi döntés sem volt hozható.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[47] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a keresetet elutasító, a viszontkeresetnek helyt adó határozat hozatalát, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

[48] Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Ptk. 6:8. § (1), (3) bekezdését, 6:59. § (2) bekezdését, 6:86. § (1) bekezdését, valamint a régi Pp. 206. § (1) bekezdését.

[49] A Ptk. 6:59. § (2) bekezdésének megsértése körében előadta: nincs akadálya annak, hogy a felek egyező akarattal a szerződésben meghatározott külön feltételhez kössék a szerződés alapján valamelyik felet megillető igény érvényesítését. A jelen esetben a felek jogszerűen, egyező akarattal határozták meg a óvoda-ra kötött vállalkozási szerződés 2. számú módosításának 4. pontját. A felek a perbeli vállalkozási szerződésben jogszerűen szabályozták a szerződéses kötelmeiket, ebből következően a jogvitájukat nem a Ptk. szabályai, hanem a szerződéses megállapodás rendelkezései alapján kell elbírálni, „mely jogszabályt az eljáró bíróságok megsértettek”.

[50] A Ptk. 6:8. § (1), (3) bekezdése, 6:86. § (1) bekezdése megsértésével kapcsolatban az alperes arra hivatkozott, hogy az első- és a másodfokú bíróság is tévedett, amikor a szerződéses rendelkezés értelmezése során arra a következtetésre jutott, hogy „a felek tehát abban állapodtak meg, ha az átadás-átvételi eljárás a óvoda tekintetében 2016. március 1-ig megkezdődik, akkor a határidőn belül történő teljesítés folytán, és késedelem hiányában kötbér-igény sem merülhet fel”. Rámutatott: a vállalkozási szerződés 64. pontjának módosítása lábjegyzetet is tartalmaz, amely a Ptk. 6:247. § (2) bekezdését teljes egészében idézi. Szerinte a szerződés két határidőt tartalmazott: a műszaki átadás-átvételi eljárás megkezdésének időpontját, illetve a teljesítés véghatáridejét. A műszaki átadás-átvételi eljárás megkezdésének időpontját nem véletlenül 2016. március 1. napjában határozták meg, hiszen a Ptk. 6:247. § (2) bekezdése szerinti harminc napos időtartam letelte egybe esik a teljesítés véghatáridejével, amely 2016. március 31. napja. A vállalkozási szerződés módosításának első mondata pontosan meghatározza, mely határidő az, amelynek az elmulasztása kötbérterhes, ez pedig a műszaki átadás-átvételi eljárás hiba- és hiánymentes lezárására megjelölt időpont, azaz 2016. március 31. napja. Ez az a határidő, amelyet a felperes elmulasztott, és ez az a határidő, amelynek elmulasztására a szerződés – a felek egyező akaratával – kötbérfizetési kötelezettséget állapított meg. Az alperes álláspontja szerint azzal, hogy a vállalkozó a műszaki átadás-átvételi eljárást hiba- és hiánymentesen nem zárta le 2016. március 31-ig a óvoda tekintetében – amely tény a perben igazolásra került –, késedelembe esett, amely késedelem megalapozza a kötbérfizetési kötelezettségét. A óvoda vonatkozásában a vállalkozói késedelem meghaladta a húsz napot. A óvoda esetében a teljesítési határidő – ameddig a műszaki átadás-átvételi eljárás hiba- és hiánymentesen le kellett zárni – a munkaterület átadásától számított hatvan nap volt. A óvoda műszaki átadás-átvételi eljárása hiba- és hiánymentesen nem zárult le a szerződéses határidőben, a tényleges műszaki átadás-átvételi eljárás ugyan megtörtént, azonban az nem volt hiba- és hiánymentes. A óvoda vonatkozásában a vállalkozói késedelem ugyancsak meghaladta a húsz napot.

[51] Arra is hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság megállapította: a megrendelő a vállalkozói késedelemre tekintettel a kötbérigénye mellett nem hivatkozhat egyúttal meghiúsulási kötbérre is, mert az ugyanazon jogsértés többszörös szankcionálását jelentené, továbbá a meghiúsulási kötbér és a késedelemmel kapcsolatos egyéb szankciók együttes érvényesítése kizárt. Az alperes szerint ez az álláspont nem jelenti azt, hogy ne lenne jogosult meghiúsulási kötbért érvényesíteni, ahogyan az a szerződésben meghatározásra került, és azt sem jelenti, hogy amennyiben a fél mindkét szankciót alkalmazza, a két nyilatkozat kioltja egymást, és mindkét szankció alkalmazását jogellenessé teszi.

[52] Az alperes arra is kitért, hogy a másodfokú bíróság úgy ítélte: a felek a vállalkozási szerződés 72. pontjában valójában nem meghiúsulási kötbért kötöttek ki, hanem arra vonatkozóan állapodtak meg, mekkora a kötbér összege, ha a késedelem meghaladja a húsz naptári napot.

[53] A pótmunka vonatkozásában előadta: az önkormányzatnál a hatályos jogszabályoknak megfelelően az a pótmunka megrendelésének folyamata, hogy az önkormányzat költségvetésének előirányzatai terhére az Ávr. 52. § (6) bekezdése alapján a polgármester vagy általa írásban felhatalmazott személy vállalhat kötelezettséget. A vállalkozási szerződés 7. pontja szerint a vállalkozó tudomásul vette, a pótmunka elvégzésére kizárólag a megrendelő műszaki ellenőre, illetve a megrendelő jóváhagyása esetén, a Kbt. rendelkezéseinek megfelelően, a hatályos jogszabályi előírások figyelembevételével jogosult. Tekintettel arra, hogy sem írásbeli megrendelés, sem a pályázatnak megfelelő kötelezettségvállalás nem történt, így a „felperesek” pótmunkának nevezett igényét nem ismeri el. Az alperes e körben arra is hivatkozott, hogy a szerződés értelmezését a Ptk. 6:8. §-a, valamint a 6:86. §-a szabályozza. Az értelmezés nem mérlegelés, hanem jogszabály-

értelmezés és -alkalmazás eredménye. A szerződés helyes értelmezésével megállapítható: a felek egyező akarattal mindkét óvoda esetében meghatározták a pótmunka megrendelésének folyamatát, a teljesítési határidőket, a nemteljesítés (meghiúsultnak tekintés) eseteit, a kötbér jogalapját, a kötbérfizetési feltételeket, és a kötbérszámítási módot, az összecszerűséget, illetve azt, hogy az alperes a kötbérigényéről a határidő-módosítások során sem mondott le, ezen igényét kifejezetten fenntartotta, melyet a vállalkozó elfogadott. Jogról lemondani vagy abból engedni kifejezett nyilatkozattal lehet, ilyen azonban nem történt. Figyelemmel arra, hogy a vállalkozó nem teljesítette a szerződéses kötelezettségét, álláspontja szerint a szerződésnek megfelelően illeti mindkét óvoda tekintetében a meghiúsulási kötbér, a felpereseket viszont nem illeti meg a pótmunka-ellenérték igény és a kötbér címén visszatartott összeg.

[54] Az alperes hivatkozása szerint az eljárás bíróságok a régi Pp. 206. § (1) bekezdését is megsértették, mert bizonyította az elsőfokú eljárás során a meghiúsulási kötbér összecszerűségét, illetve „szerződéses jogalapját (hiszen ezt a szerződések tartalmazták)”. Bizonyította: ha a késedelem időtartama meghaladta a húsz naptári napot, a megrendelő a szerződést meghiúsultnak tekintheti; a meghiúsulási kötbér a vállalkozói díj 20%-a; a óvoda tekintetében nem történt meg ténylegesen az átadás-átvétel, nem zárult le 2016. március 31-ig a műszaki átvételi eljárás hiba- és hiánymentesen, így szerződésszerű teljesítés nem következett be; a óvodal tekintetében sem zárult le szerződéses határidőre hiba- és hiánymentesen a műszaki átadás-átvételi eljárás, a tényleges műszaki átadás-átvételi eljárás ugyan megtörtént azonban az nem volt hiba- és hiánymentes, így szerződésszerű teljesítés nem következett be. Szerződésszerű teljesítés hiányában mindkét óvoda tekintetében fennáll a jogalapja a meghiúsulási kötbér érvényesítésének. Az eljárás bíróságok perszakértő véleményére alapozott álláspontja szerint a késedelem felmerülésében a megrendelő is közrehatott. Ezzel kapcsolatban az alperes idézte a perszakértő azon megállapítását, miszerint „A külső megfigyelő számára úgy tűnik, mintha a 100 nap késedelem a felek között fele-fele arányban oszlik meg. Az igazságügyi szakértői intézet szerint ennek a megállapításnak nem műszaki oka van, hanem az a tény, hogy a napló szerint a feleket ez a probléma alig foglalkoztatta.”. Rámutatott: a szakértő nem tudta pontosabban meghatározni, hogy a száz nap késedelemből hány nap késedelem róható fel a felperesnek, illetve az alperesnek. Az azonban lényeges, hogy a késedelmes napok nem „kioltják” egymást, hanem a jogosulti (alperesi) késedelemmel érintett napok nem róhatók fel a felperesnek. Ez alapján a felperesi késedelem – a szakértői megállapítás szerint – a késedelmes napok fele, amely meghaladja a húsz napot.

[55] Az alperes fenntartotta azt a jogi álláspontját, amely szerint a teljesítési igazolás nem teremtényt, azzal szemben helye van ellenbizonyításnak, amelyet szerinte eredményesen le is folytatott, hiszen az ellenbizonyítás során megállapítást nyert: a teljesítési igazolásokban foglaltakkal szemben mindkét óvoda esetében húsz naptári napot meghaladta a felperesek (vállalkozó) késedelme. Ebből következően pedig meghiúsultnak tekinthette a szerződést és kötbérigénnyel léphetett fel a felperessel szemben.

[56] Az ellenbizonyítást szerinte a pótmunka vonatkozásában is lefolytatta, amelynek során megállapításra került, hogy a óvodal vonatkozásában nem rendelt meg pótmunkát. A megrendelés hiányában a felperes nem volt jogosult a pótmunka elvégzésére, nem követelhetett volna annak ellenértékét.

[57] Előadta: a bíróság szabad mérlegelési jogkörében eljárva sem tehet a jogszabály rendelkezéseit figyelmen kívül hagyó, a perben rendelkezésére álló bizonyítékokkal ellentétes megállapításokat, okszerűtlen következtetéseket. Az eljárás bíróságok azonban a rendelkezésre álló bizonyítékokból olyan téves következtetéseket vontak le, amelyek nem állnak összhangban a tényekkel.

[58] A II. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

[59] Rámutatott: az alperes felülvizsgálati kérelemben megsértett jogszabályhelyként megjelölte a Ptk. 6:59. § rendelkezéseit, azonban nem adott elő olyan jogi indokolást, amely azt részletezi, hogy a szerződéses szabadság elvét mennyiben és mivel sértette meg a másodfokú bíróság.

[60] Szerinte a szerződés értelmezése a jogerős ítélet indokolásában kellő hangsúlyt kapott. A másodfokú bíróság a jogerős ítélet [61] bekezdésében dogmatikailag tisztán vezette le a késedelmi kötbér és a meghiúsulási kötbér kérdését, és helyesen értelmezte a szerződés 72. pontját. A jogerős ítélet [62] bekezdésében pedig rámutatott, hogy nem lehet a 2016. március 31. és április 15. közötti időtartamban húsz nap késedelem. Az eljáró bíróságok egyezően állapították meg, hogy 2016. április 15-én a megrendelő kiállította a nyilatkozatot, amely azt is tartalmazta, hogy a vállalkozó határidőben teljesített. A bíróságok a nyilatkozatot a Ptk. 6:8. §-ának megfelelően értelmezték.

[61] Álláspontja szerint az alperes sikertelenül folytatott ellenbizonyítást abban a kérdésben, hogy nem, illetve nem határidőben készült el a vállalt feladat.

[62] Hangsúlyozta, hogy teljesítés esetén fogalmilag kizárt a meghiúsulási kötbér érvényesítése. Hivatkozott e körben a bírói gyakorlatra. Nézete szerint a jelen esetben megtörtént a teljesítés.

[63] A pótmunkával kapcsolatban rámutatott: mindkét szakértő megállapította annak tartalmát, és azt, hogy szükségességéről a kivitelező tájékoztatta a megrendelőt, de arra semmilyen észrevétel nem volt az építési naplóban. A jogerős ítélet [27] bekezdésében a másodfokú bíróság idézte a szakértői véleménynek a pótmunka tényleges elvégzésére és az elrendelés kérdésére vonatkozó megállapításait.

[64] Szerinte a perben eljáró bíróságok helyesen értékelték a bizonyítékokat.

A Kúria döntése és jogi indokai

[65] A Kúria az alperes felülvizsgálati kérelmének tartalmára tekintettel mindenekelőtt a felülvizsgálati eljárás jogi természetére és annak korlátaira mutat rá.

[66] A felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, nem egyfajta „harmadfokú eljárás”, hanem rendkívüli perorvoslat, amelynek tárgya a jogerős (azaz a másodfokú) ítélet. A régi Pp. 270. § (2) bekezdésének és 275. § (3) bekezdésének együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja az anyagi jogi jogszabálysértés vagy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási szabálysértés megvalósulása. A régi Pp. 275. § (2) bekezdésében foglaltak szerint a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül. A Kúria több határozatában [például: Pfv.21.307/2023/6.; Pfv.20.617/2022/13.; Pfv.20.718/2021/6.; Gfv.30.137/2023/4.; egyezően a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. és 4. pontjában adott értelmezésében] rámutatott, hogy az érdemi felülvizsgálat kereteit alapvetően a felülvizsgálati kérelem határozza meg, amelynek – a régi Pp. 272. § (2) bekezdése értelmében – egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a felülvizsgálattal támadott határozatnak, valamint annak megjelölése, hogy a fél milyen tartalmú határozat meghozatalát kívánja, továbbá a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, és annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre vonatkozó hivatkozása indokait is ismerteti. Érdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, amelyek esetében a törvény által előírt tartalmi követelmények

maradéktalanul teljesültek, az egyéb hivatkozásokat a Kúria figyelmen kívül hagyja. Lényeges, hogy a jogerős ítélet csak olyan kérdésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és a másodfokú eljárásnak is tárgya volt (Kúria Pfv.20.797/2016/11., megjelent: BH2017. 232.). A Kúria kiemeli továbbá: tekintettel arra, hogy a felülvizsgálat tárgya a jogerős ítélet [régi Pp. 270. § (2) bekezdés], a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő félnek az általa állított és a fentiek szerint indokolt jogszabálysértéseket a felülvizsgálattal támadott jogerős ítélettel kell ütköztetnie.

[67] Az így meghatározott felülvizsgálati keretek között eljárva [régi Pp. 275. § (2) bekezdés] a felperesek felülvizsgálati kérelmének csak azok a hivatkozásai voltak érdemben vizsgálhatóak, amelyek a megsértett jogszabályhely konkrét megjelölését és a jogszabálysértés azzal adekvát körülírását (szöveges indokolását) is tartalmazták, illetve amelyeket a felperesek a jogerős ítéletben kifejtett jogi érvekkel szemben, azokkal ütköztetve terjesztettek elő.

[68] Az alperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott a Ptk. 6:59. § (2) bekezdése [*Szerződési szabadság*] megsértésére. A szerződéses szabadság kérdését azonban fellebbezésében nem érintette, így ez a kérdés nem volt a másodfokú eljárás tárgya, következésképpen ezt a kérdést a másodfokú bíróság nem vizsgálta, így ezzel kapcsolatban jogszabálysértést sem követhetett el. Az alperes egyebekben a felülvizsgálati kérelemben nem adott elő adekvát indokolást, jogi érvelést abban a vonatkozásban, hogy a másodfokú bíróság a szerződéses szabadságot szabályozó jogszabályi rendelkezést mennyiben, mivel sértette meg. A Kúria ezért a fentiekre tekintettel az alperes e felülvizsgálati hivatkozását a felülvizsgálati eljárásban érdemben nem vizsgálhatta.

[69] A Ptk. 6:8. § (1) és (3) bekezdése és 6:86. § (1) bekezdése sérelme kapcsán az alperes felülvizsgálati kérelmében valójában nem jognyilatkozat-, illetve szerződésértelmezési hibát állított, hanem egyrészt a Ptk. 6:247. § (2) bekezdése [*A szolgáltatás átadás-átvétele*], azaz jogszabály-értelmezési, valamint tényállásmegállapítási [régi Pp. 206. § (1) bekezdése] hibát. Megsértett jogszabályhelyként azonban sem a Ptk. 6:247. § (2) bekezdését, sem (e körben) az régi Pp. 206. § (1) bekezdését nem jelölte meg. Az általa megjelölt Ptk. 6:8. § (1) és (3) bekezdése, valamint 6:86. § (1) bekezdése kapcsán pedig kérelméhez adekvát szöveges indokolást nem fűzött. Így e hivatkozása sem volt érdemben vizsgálható.

[70] A meghíúsulási, illetve a késedelmi kötbér kapcsolatával, egymáshoz képesti alkalmazásával összefüggő felülvizsgálati hivatkozásában az alperes – a fellebbezésében írtakkal szinte teljesen egyezően – az elsőfokú bíróság jogi indokolását sérelmezte. A felülvizsgálat tárgya azonban – a felülvizsgálati keretekenél rögzítettek szerint – a jogerős, azaz a másodfokú ítélet, a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő félnek az abban foglalt indokokkal kell saját indokait, hivatkozásait szembe állítania. Ez a körülmény önmagában kizárta az alperes hivatkozása vizsgálatát. Ezen túlmenően az alperes e körben egyáltalán nem jelölt meg megsértett jogszabályhelyet, így ez is akadályát képezte hivatkozása érdemi vizsgálatának. Egyebekben a Kúria rámutat: a másodfokú bíróság jogerős ítéletének [61] bekezdésében helytállóan határozta el a késedelmi és a meghíúsulási kötbér funkcióját, illetve azok érvényesíthetőségének feltételeit.

[71] A pótmunkával kapcsolatos felülvizsgálati hivatkozás körében az alperes ugyancsak a Ptk. 6:8. §-át és 6:86. §-át jelölte meg megsértett jogszabályhelyként, utalva a szerződés (pótmunka végzésével kapcsolatos) 7. pontjára. A Kúria rámutat: a szerződés 7. pontjával kapcsolatban a perben nem merült fel értelmezési szükséglet, a másodfokú bíróságnak így a Ptk. hivatkozott rendelkezéseit nem kellett alkalmaznia, ezért azokat nem sérthette meg.

[72] Az alperes a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértését arra hivatkozással állította, hogy a másodfokú bíróság a „Végteljesítés igazolása” okiratokban rögzítettekkel

szemben lefolytatott ellenbizonyítás eredményének mérlegelése során a bizonyítékokkal ellentétes, okszerűtlen következtetéseket vont le a vállalkozónak felróható késedelem időtartama és a pótmunkák megrendelése vonatkozásában. Az állított jogszabálysértéssel kapcsolatban a felülvizsgálati kérelemben egyedül a perben kirendelt szakértő (NSZKK) szakvéleményéből idézett megállapításra hivatkozott. Azt, hogy mely bizonyítékok, peradatok cáfolták a pótmunkák megrendelését, a másodfokú bíróság mely bizonyítékot és milyen okból értékelt tévesen, nem adta elő.

[73] A Kúria kiemeli: a bizonyítás eredményének mérlegelése azt jelenti, hogy a bíróság a bizonyító adatokat egyenként és összességükben is értékeli, megvizsgálja és összehasonlítja bizonyító erejüket, figyelembe veszi összefüggéseiket és ellentmondásaikat, és ennek eredményeként alakítja ki saját meggyőződését, melyet ténymegállapítások formájában rögzít a határozata indokolásában. A bírói mérlegelés felülvizsgálati kérelemmel való támadhatóságát a Kúria precedenshatározataiban (például: Pfv.21.474/2011/10., megjelent: BH2013. 119.; Kúria Pfv.21.965/2018/8., megjelent: BH2020. 324.; Pfv.20.507/2022/5.) úgy értelmezi, hogy – főszabály szerint – nem állapítható meg jogszabálysértés, ha a felülvizsgálati kérelem a bizonyítékok szabad mérlegelését támadja. Megalapozhatja viszont a felülvizsgálati kérelmet a bizonyítékok nyilvánvalóan (kirívóan) okszerűtlen mérlegelése, az, ha a bíróság által megállapított tényállás iratellenes, hiányos vagy logikai ellentmondásokat tartalmaz. Nyilvánvalóan okszerűtlen következtetés, amikor a bizonyítékokból kizárólag egyféle, a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni.

[74] Az alperes a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének másodfokú bíróság általi megsértését tartalmilag [rég Pp. 3. § (2) bekezdés] abban látta, hogy nem tulajdonított kellő jelentőséget az NSZKK szakvéleményében rögzített azon nyilatkozatnak, miszerint „Külső megfigyelő számára olybá tűnik, mintha a 100 nap késedelem fele-fele arányban oszlik meg. Ennek a megállapításának nem műszaki oka van, hanem az a tény, hogy a napló szerint a feleket ez a probléma alig foglalkoztatta.”. Az alperes álláspontja szerint ebből a felperesi oldalon húsz napot meghaladó késedelemre lehet következtetni.

[75] Tény, hogy a peres iratok között 135/I. sorszámú igazságügyi építésügyi szakértői vélemény 20/23. oldala a óvoda1 tekintetében a 6. kérdésre adott válasznál tartalmazza ezt a nyilatkozatot. A Kúria álláspontja szerint azonban a szakvéleménynek ez a része – egyrésztől megfogalmazásából egyértelműen kitűnően, másrésztől a szöveggörnyezet miatt is – nem minősül a szakértő által tett szakmai ténymegállapításnak, illetve abból levont következtetésnek [az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szakértői tv.) 47. § (4) bekezdés c) pont, az igazságügyi szakértői működésről szóló 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet 10. § (1) bekezdés d) pont], amely a szakértői tevékenység részeként, a Szakértői tv. 3. § (1) bekezdése alapján a tényállás megállapítását segítené. A szakértői vélemény idézett tartalmának megfogalmazásából egyértelmű, hogy az egyrésztől nem kellően határozott („olybá tűnik”), másrészt maga a szakértő rögzíti, hogy megállapításának nincs műszaki oka, inkább abból a tényből eredezteti, hogy a napló szerint „a feleket ez a probléma alig foglalkoztatta”. Mindebből következően ez a megállapítás sem szakmainak, sem ténymegállapításának nem tekinthető.

[76] Rámutat továbbá a Kúria: a jelzett szövegrész tartalmát tekintve a vállalkozói *határidő túllépésről* szól, annak időtartamát és a felek közötti megoszlását azonban már csupán vélelmezi (még csak nem is valószínűsíti), sőt a bizonytalan kijelentés okát éppen a konkrét szakértői megállapításokat megfelelően megalapozó építési dokumentáció nagyfokú hiányosságában jelöli meg, rögzítve, hogy a „késedelmességi hatás” külön-külön nem határozható meg a felek tekintetében. A szakértő – az alperes által a szakvélemény e részének szöveggörnyezetéből kiragadottan idézett szövegrészét megelőzően – éppen a dokumentációs hiányosság tekintetében egyértelműen rögzítette: „Az építési folyamat dokumentálása e

tekintetben olyan hiányos, hogy nem készíthető olyan számítás, amely a felek tevékenységéből (vagy annak hiányából) eredő késedelmességi hatás külön-külön meghatározható lenne.”.

[77] A kifejtettek miatt az alperes által hivatkozott szakértői „megállapításnak” a fentiek miatt nincs (nem lehet) a vállalkozónak felróható késedelem megállapításához kellő (elégéses) bizonyító ereje. A Kúria ezért nem látott okot a bizonyítás eredményének felülmérlegelésére az alperes által hivatkozott okból, amire tekintettel nem volt megállapítható a régi Pp. 206 § (1) bekezdésének sérelme sem.

[78] A Kúria kiemeli azt is, hogy a kötbérigény tekintetében a *vállalkozónak felróható késedelem tényének (bizonyítottságának)* van jelentősége, amely azonban már – eltérően a „határidő túllépés” pusztán ténybeli kérdésétől – nem ténymegállapítási (tényállási) kérdés, hanem a tényekből levont anyagi jogi következtetés eredménye lehet. Adekvát anyagi jogi jogszabályhelyet pedig e körben az alperes egyáltalán nem jelölt meg, ezért hivatkozása akkor sem foghatna helyt, ha egyébként a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértése bármely okból megállapítható volna.

[79] Végül a Kúria kitér arra, hogy a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását célzó felülvizsgálati kérelem (petitum) vonatkozásában az alperes felülvizsgálati kérelme semmilyen adekvát jogszabálysértésre való hivatkozást nem tartalmazott, így e körben a Kúria érdemi vizsgálatot nem folytathatott.

[80] Mindezekre tekintettel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott és érdemben vizsgálható okból nem volt jogszabálysértő, így az alperes felülvizsgálati kérelme alaptalannak bizonyult, ezért a Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[81] A felülvizsgálati kérelem nem vezetett eredményre, így az alperes a régi Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles megtéríteni a II. rendű felperes ügyvédi képviselettel felmerült felülvizsgálati eljárási költségét. A Kúria az ügyvédi munkadíjat a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi és kamarai jogtanácsosi költségről szóló 17/2024. (XII. 9.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján a II. rendű felperes által felszámított összegben állapította meg.

[82] Az alperes személyes illetékmentessége folytál le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 74. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó, a költségmentesség bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

[83] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet – az alperes kérelmére – a régi Pp. 274. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően tárgyaláson bírálta el.

[84] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a régi Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

A határozat elvi tartalma

[85] A felülvizsgálat tárgya a jogerős ítélet, ezért a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő félnek a megsértett jogszabályhely megjelölésével állított és tartalmilag is körülírt jogszabálysértést a felülvizsgálattal támadott jogerős ítélettel kell ütköztetnie.

[86] Főszabály szerint nem állapítható meg jogszabálysértés, ha a felülvizsgálati kérelem a bizonyítékok szabad mérlegelését támadja. Megalapozhatja viszont a felülvizsgálati kérelmet a bizonyítékok nyilvánvalóan (kirívóan) okszerűtlen mérlegelése, az, ha a bíróság által megállapított tényállás iratellenes, hiányos vagy logikai ellentmondásokat tartalmaz. Nyilvánvalóan okszerűtlen következtetés, amikor a bizonyítékokból kizárólag egyféle, a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni.

[87] A kötbérigény tekintetében a felróható késedelemnek van jelentősége, amely nem pusztán ténymegállapítási (tényállási) kérdés, hanem a tényekből levont anyagi jogi következtetés eredménye.

Budapest, 2026. június 16.

Dr. Cseh Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Magosi Szilvia s.k. előadó bíró, Dr. Mocsár Attila Zsolt s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Parlagi Mátyás s.k. bíró